

MAVİ SKLERA: DEMİR YETERSİZLİĞİNİN BELİRTİSİ Mİ?

1908'de Oster, mavi sklera ile demir yetersizliği ilişkisini açıkladı. Ancak, o zamandan beri sadece sporadik raporlara konu oldu. Biz, bu belirtinin özgüllüğünü ve duyarlılığını ve mavi skleranın saptanmasında gözlemciler arasındaki değişkenliği değerlendiren bir araştırma yaptık.

Denekler ve Yöntemler:

Bir bölge hastanesinde yatarak tedavi gören 169 erişkin hastayı inceledik.

Hastaların tıbbi rahatsızlıkları ve hematolojik durumları hakkında bilgi sahibi olmayan 3 bağımsız gözlemci, tüm hastaları, skleralarının mavi ve mukozalarının soluk olmaması bakımından özenle değerlendirildi. Tüm hastalar, tüm gözlemciler tarafından, aynı günde ve benzer gün ışığı şartlarında incelendiler.

Skleranın rengi ve mukozanın solukluğu, yok, belli belirsiz, belirgin, çarpıcı şekilde ayrı ayrı derecelendirildi. Mavi sklera tanısı için minimum ölçüt en az iki gözlemcinin belirgin veya çarpıcı olduğunu belirtmesiydi.

Erkekler ve postmenapozal durumdaki kadınlar için 12,5 g/dl den ve premenopozal durumdaki kadınlar için de 12,0 g/dl. den küçük olan hemoglobin düzeyinde anemi tanımlandı.

Sonuçlar:

Çalışmaya katılan hastaların 79'u (% 47) erkek, 89 (% 53) kadındı. 74'ü (% 44) anemikti (Hemoglobin 9.3 (0.1) g/dl.) Anemilerin 46'sında (% 62) demir yetersizliği sorumlu tutuldu; demir yetersizliği grubunda, ortalama hemoglobin düzeyi 8.7 (0.3) g/dl., ortalama demir düzeyi 5.5 (0.1) mol/l (Normal sınırlar 13-32 mol/l) total demir bağlama kapasitesi 73.6 (0.4) mol/l (Normal sınırlar 45-70 mol/l) bulundu.

28 hastada demir yetersizliği olmayan anemi (hemoglobin, 10,33 0.13 g/dl) vardı ve 95'i de anemik değildi (hemoglobin 13.8 0.1 g/dl.).

47 (% 28) hastanın skleraları mavi idi (2 gözlemciye göre belirgin veya çarpıcı). Bunların 40'ünde (% 85) demir yetersizliği vardı.

Diğer tür anemileri olan 28 hastanın 2 si (% 7) (p 0.001) ve anemik olmayan 95 hastanın 5'i (% 5.3 (p 0.001) ile karşılaştırılan demir yetmezliği bulunan 46 hastanın 40'ünde (% 87) skleralar mavi idi.

Mavi skleraya eşlik eden demir yetersizliği erkekler kadar kadınlar arasında da görüldü. Skleraları mavi olan örnek popülasyondaki yaş dağılımı ve iris renklerinin dağılımı da benzerdi.

Demir yetersizliği olan hastaların % 30'unun mukozaları soluk renkli bulundu. Fakat diğer tür anemileri olanların % 4, anemik olmayanların ise % 3'ünde solukluk vardı.

Tartışma:

Demir, kollajen sentezinde prolin ve lizin rezidülerinin hidrosillenmesinde önemli bir kofaktördür. Kültürde, demir bağlayıcı şelatların varlığında, fibroblastlar kollajeni sentezleyemezler. İn vivo olarak demir yetmezliği kollajen sentezinde bozulmaya neden olur, öyle ki koroid'in görülebildiği ince bir sklera oluşur, bu da mavi gibi görünür.

Her 3 gözlemcinin de, skleraların maviliklerini derecelendirmeleri hastaların yarısından fazlasında tutarlı olmuştur, bu da mavi skleranın kolayca tanımlanabildiğini düşündürmektedir. Klinikte anemi için standart fakat öznel bir belirti olan mukoza solukluğu ile eşit ölçüde özgül olan mavi sklera daha duyarlı bir demir yetersizliği indikatörüdür. İki belirti açısından da gözlemcilerin bir-

birleriyle uyumları arasında fark yoktu, mavi sklera kan transfüzyonları, ciltte kalınlaşma, pigmentasyon veya perfüzyondan etkilenmemek gibi avantajlara sahiptir.

Sklera mavileşmeden önce gereken vücut demir depolarının boşalma süresi veya demir yetmezliğinin süresi hakkında verilerimiz bulunmaktadır. Demir replasmanı sağlandığında skleranın renginin normale dönüp dönmediği, tartışma ko-

nusu olup, daha ileri çalışmalar gerekmektedir.

Mavi sklera, osteogenesis imperfecta, bağ dokusunun kalıtsal bozuklukları, kollajen bozuklukları, kortikosteroid tedavisi ve myastenia gravis'le birlikte görülür. Tüm bu bozukluklar, genel popülasyonda, demir yetmezliğinden daha az sıklıkta-
dır, o nedenle, sklerada mavimsi bir rengin varlığı demir yetmezliği olasılığı hakkında uyarıcı olmalıdır.

*Kısaltarak Çeviren: Ecz. Ayçe ÇELİKER
Kaynak: The Lancet, ii, 1267-B,
November 29, 1986.*

ECZA KOOPERATİFLERİ ZİNCİRİNE YENİ BİR HALKA

Yeni kurulan S.S.Gaziantep Eczacıları Üretim Temin Dağıtım Kooperatifi meslektaşlarımıza hizmet vermeye başladı.

En genç kooperatifimize çalışmalarında başarılar dileriz.

TÜRK ECZACILARI BİRLİĞİ
MERKEZ HEYETİ